

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

DR. TELEGDY GERGELY

ÖRÖKLÉSI JOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

9. olvasólecke

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem
Cím: 6720 Szeged,
Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Az olvasólecke tartalma: • Lemondás az öröklésről ○ Létrejötte ○ A lemondás által érintett személyek ○ A lemondás terjedelme • Az örökség visszautasítása ○ Lemondás a visszautasítás jogáról • Tanulmányozandó gyakorlat • Felhasznált és ajánlott irodalom	20-25 perc

A KIESÉSI OKOK II.

3. LEMONDÁS AZ ÖRÖKLÉSRŐL

- **a törvényes öröklésre jogosult, az örökhagyóval kötött írásbeli szerződésben - egészben vagy részben - lemondhat az öröklésről.** [Ptk. 7:7. § (1) bekezdés]

LÉTREJÖTTE:

- **írásbeli alakisághoz kötött**, de nem követeli meg a végrendelet szigorú alakisági kritériumait
  - történhet külön okiratban is
- csak **az örökhagyó életében jöhet létre**
- létrejöttére **az élők közötti szerződési szabályok** vonatkoznak (BDT2012. 2710.)
- törvényes öröklésre jogosult megfogalmazásból – osztva Fabó Tibor álláspontját¹ - nem vezethető le, hogy csak az öröklés sorrendjében ténylegesen öröklésre jogosult kötheti ilyen megállapodást az örökhagyóval
- *korlátozottan cselekvőképes*, vagy *cselekvőképtelen kiskorú* csak *törvényes képviselőjének* nyilatkozata; *cselekvőképeségének vagyoni ügyei tekintetében részlegesen korlátozó gondnokság alatt álló* csak *gondnoka* + gyámhatóság jóváhagyása mellett köthet
  - ellenérték nélküli lemondást még így sem
- **a lemondás szerződés és nem végrendelet:**
  - egyoldalúan nem módosítható
  - csak egyező akaratnyilvánítással bontható fel
  - értelmezésénél is *az élők közötti jogügylet értelmezésére vonatkozó szabályokat* [Ptk. 6:8. § (1) és (3) bekezdés] és nem végrendelet értelmezésre vonatkozó szabályokat [Ptk. 7:24. §] kell alkalmazni
  - DE! **a szerződési akarat hiánya vagy fogyatékosága miatt a végrendelet megtámadására irányadó szabályok szerint lehet megtámadni.** [Ptk. 7:7. § (2) bekezdés][ld. Ptk. 7:40. § (1) bekezdés]
    - tévedett nyilatkozata tartalmában vagy ilyen tartalmú nyilatkozatot egyáltalán nem akart tenni;
    - megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb megíúsult várakozás indította;

¹ Osztovits András (szerk): A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, Budapest, Opten Kft., 2014. Első rész (Fabó Tibor) 427-428. o.

- valaki jogellenes fenyegetéssel vagy tisztességtelen befolyással bírta rá az intézkedésre;
feltéve, hogy a rendelkezést egyébként nem tette volna meg.
- a végrendelet megtámadásra vonatkozó szabályok [ld. Ptk. 7:37. §] megfelelően alkalmazandóak
- a szerződés érvénytelenségére vonatkozó szabályok megfelelően alkalmazandóak

A LEMONDÁS ÁLTAL ÉRINTETT SZEMÉLYEK

- főszabály szerint **csak a lemondó örökösre hat ki, kivéve:**
  - ha a megállapodás így szól vagy
  - ha az a kötelesrészt elérő kielégítés ellenében történt
- **szólhat meghatározott személy javára is:**
  - ha az illető személy egyébként is örökölné az örökhagyó után akkor erre irányuló megállapodás nélkül is
  - ha az illető személy egyébként nem örökölné az örökhagyó után (se törvény, se végintézkedés alapján, akkor a szerződésben kifejezetten ki kell térni a megnevezett személy hagyatékából való részesítésének szándékára
- az örökhagyó **leszármazójának lemondása** a felek eltérő megállapodásának hiányában **a többi leszármazó javára szolgál.**

A LEMONDÁS TERJEDELME

- **történhet a hagyaték egészéről és annak egy részéről**
- főszabály szerint **kiterjed a kötelesrésze is**
- kifejezett megállapodás szerint **kiterjedhet a végintézkedésen alapuló örökrészre is**
  - ha lemondás ellenére az örökhagyó végrendelezik a lemondott személy javára, akkor a végrendelet az ő vonatkozásában nem hatályosul, hiszen a végrendeleti örökös kiesettnek kell tekinteni (BH1996. 477.)
    - Nincs akadálya annak, hogy a lemondás a végintézkedésen alapuló öröklésre is kiterjedjen, ehhez azonban a felek kifejezett megállapodása szükséges. Ha az örökhagyó olyan személy javára végrendelezik, aki a végrendeleti öröklésről is lemondott, az ilyen örökös kiesettnek kell tekinteni. Amennyiben a felek a lemondás után azzal össze nem egyeztethető tartalmú öröklési szerződést kötnek, az öröklési szerződésnek abban az esetben van kihatása a lemondásra, amennyiben a szerződések értelmezésére vonatkozó szabályok szerint az a lemondásról szóló szerződés módosításának minősül. [Új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye]
- főszabály szerint kiterjed **az örökhagyó a lemondása után szerzett vagyonára (relatív vagyongyarapodásra) is, kivéve**, ha olyan rendkívüli vagyonnövekedés következett be, hogy annak ismeretében a lemondó nyilatkozatot feltehetően nem tették volna meg
  - egyedileg vizsgálendő
  - Nem tekinthető rendkívüli vagyongyarapodásnak a szerződés megkötését követően bekövetkezett piaci értékelkedés és a rendes gazdálkodással elért haszon, továbbá annak beruházása sem. (BDT2012. 2710.)
  - rendkívüli vagyongyarapodásra nem (pl. lottónyeremény)

4. AZ ÖRÖKSÉG VISSZAUTASÍTÁSA

- **Az örökös az öröklés megnyílása után az örökséget visszautasíthatja.** [Ptk. 7:89. § (1) bekezdés]
- szabályait az Örökség megszerzése között találjuk
- **egyoldalú jognyilatkozattal** történik
- **relatív hatályú**
- **mind törvényes, mind a végintézkedéses örököst megilleti**
  - kivéve az Államot, ha törvényes örökös
  - *korlátozottan cselekvőképes, vagy cselekvőképtelen kiskorú* csak *törvényes képviselőjének* nyilatkozata; *cselekvőképességének vagyoni ügyei tekintetében részlegesen korlátozó gondnokság alatt álló* csak *gondnoka* + gyámhatóság jóváhagyása mellett
- **a visszautasításnak egyértelműnek, világosnak, kétséget kizárónak kell lennie (PK 261. szám)**
- **érvénytelen**
  - **a részleges visszautasítás, kivéve:**
    - a mezőgazdasági termelés célját szolgáló föld, a hozzá tartozó berendezési, felszerelési tárgyak, állatállomány és munkaeszközök öröklését, ha nem foglalkozik hivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel [Ptk. 7:89. § (2) bekezdés]
  - **a feltételhez vagy időhöz kötött visszautasítása**
  - **a megszorítással tett visszautasítás (BH1978. 248.)**
- **más személy javára szólóan nem utasíthatja vissza (BH1984. 404.)**
  - Az örökös halála után tett az a nyilatkozat, amellyel a törvényes örökös az örökséget ellenérték nélkül olyan személyre ruházza át, aki az öröklésből való kiesése esetén nem örökölné, az örökség elfogadása és egyidejűleg annak elajándékozása. (BH1982. 94. I.)
- ha az örökös végintézkedés és törvény szerint egyaránt örököl, az egyik jogcímen megszerzett rész önálló visszautasítására is jogosult. [Ptk. 7:89. § (3) bekezdés]
  - nem jelentheti a végintézkedés szerinti örökrésznek a törvényes öröklés jogcímén történő túllépését

LEMONDÁS A VISSZAUTASÍTÁS JOGÁRÓL

- Ha az örökös az öröklés megnyílása után a visszautasítás jogáról kifejezetten vagy hallgatólag lemondott, **az örökséget többé nem utasíthatja vissza.** [Ptk. 7:90. § (1) bekezdés]
  - *ilyennek kell tekinteni*
    - az örökség olyan birtokbavételét vagy
    - a hagyatékra vonatkozó egyéb olyan cselekményt, amelyből az örökösnek az örökség elfogadására irányuló kétségtelen akarata tűnik ki. (BH1991. 348.)
    - az alaphagyaték elfogadását (BH1981. 151.)
    - a közjegyző visszautasító nyilatkozat megtételére vonatkozó felhívásának eredménytelen eltelte

TANULMÁNYOZANDÓ GYAKORLAT:**PK 261. SZÁM**

A hagyatéki eljárás során tett nyilatkozat addig, amíg arról az érdekelt másik fél tudomást nem szerzett, általában visszavonható, a későbbi visszavonás hatályosságához a nyilatkozattal jogot szerzett másik érdekelt fél beleegyezése szükséges.

Az örökséget visszautasító nyilatkozatot az érdekelt másik félnek arról való tudomásszerzése előtt sem lehet visszavonni, de az érdekeltek közös megállapodással utóbb hatályát is megszüntethetik.

A hagyatéki eljárás során tett nyilatkozat visszavonásával kapcsolatos jogértelmezési tétel lényegében a szerződés létrejöttére vonatkozó és a Ptk. 211-215. §-ában foglalt rendelkezésnek felel meg. A hagyatéki eljárás során tett nyilatkozatok ugyanis rendszerint a hagyatéki vagyon átruházására, bizonyos feltételek kikötésére és más anyagi joghatás elérésére irányulnak, tehát szerződési ajánlat jellegűek.

Más a helyzet az örökséget visszautasító nyilatkozatnál, mivel ennek a jogi következménye az, hogy az illető örökös az öröklésből kiesik, s az őt illető örökségre nyomban (ipso iure) a többi örökös válik jogosulttá (Ptk. 600., 674. §). Az így beállott öröklésnek, illetőleg az ezt előidéző visszautasításnak a hatályát utóbb már csak megszüntetni lehet, ami az érdekeltek közös megegyezésével akadálytalanul megtörténhet per nélkül, azaz már a hagyatéki eljárás során is.

A hagyatéki eljárás során tett jognyilatkozatoknál azonban a közjegyzőnek figyelemmel kell lennie a 6/1958. (VII. 4.) IM rendelet (He.) 52. §-ának (3), valamint 53. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekre, és - a He. 89. §-ának (1) bekezdése értelmében - megfelelően alkalmazni kell a Pp. 3-4. §-ában foglaltakat is.

Magától értetődik, hogy az érdekelt a nyilatkozatát, mégpedig mind az örökséget visszautasító egyoldalú, mind az egyéb kétoldalú nyilatkozatát megtámadhatja az általános ügyleti megtámadási alapokon (pl. jogellenes fenyegetés, tévedés címén) is.

Az előbbi a hagyatéki eljárás során a közjegyző előtt tett anyagi jogi nyilatkozatra vonatkoznak. Az eljárásjogi nyilatkozatok visszavonására a He. értelmében alkalmazandó Pp. rendelkezései szerint az a szabály érvényesül, hogy az eljárásjogi nyilatkozatok csak kivételesen, akkor nem vonhatók vissza, ha a visszavonást a jogszabály kifejezetten kizárja.

ÚJ PTK. TANÁCSADÓ TESTÜLET VÉLEMÉNYE

Kiterjed-e a lemondás a végintézkedésen alapuló öröklésre is? [Ptk. 7:7. §, Ptk. 7:8. §, Ptk. 7:9. §]

Nincs akadálya annak, hogy a lemondás a végintézkedésen alapuló öröklésre is kiterjedjen, ehhez azonban a felek kifejezett megállapodása szükséges. Ha az örökhagyó olyan személy javára végrendelezik, aki a végrendeleti öröklésről is lemondott, az ilyen örökös kiesettnek kell tekinteni. Amennyiben a felek a lemondás után azzal össze nem egyeztethető tartalmú öröklési szerződést kötnek, az öröklési szerződésnek abban az esetben van kihatása a lemondásra, amennyiben a szerződések értelmezésére vonatkozó szabályok szerint az a lemondásról szóló szerződés módosításának minősül.

BDT2012. 2710.

I. A öröklésről lemondás az élők között kötött szerződés szabályai szerint jön létre, és csak a megtámadására vonatkozik különös szabály.

II. Az ilyen szerződés megtámadása során figyelemmel kell lenni arra, hogy az szerencse-elemet is magában foglal.

III. Nem tekinthető rendkívüli vagyongyarapodásnak a szerződés megkötését követően bekövetkezett piaci értékelkedés és a rendes gazdálkodással elért haszon, továbbá annak beruházása sem.

Az öröklésről lemondás szerződés, amelyet az örökhagyó és az öröklés sorrendjében ténylegesen öröklésre jogosult törvényes örökös köthet egymással. Ezt az egyébként speciális tartalmú szerződést ugyanúgy, mint más élők közötti kétoldalú szerződést a szerződő felek egybehangzó akaratának kinyilvánítása hozza létre. A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges [Ptk. 205. § (1) és (2) bekezdés]. Erre tekintettel az a tény, hogy az okiratból kitűnően az örökhagyó maga becsülte meg vagyonának értékét, s azt a felperes elfogadta, a szerződéskötés rendes, megszokott menetébe illeszkedő eljárás, amely magában foglalja azt is, hogy a kötelesrész mértékére tett örökhagyói ajánlatot az örökös elfogadta, ezzel annak mértékét tulajdonképpen együtt határozták meg. A kötelesrész mértékének megállapítása a szerződést kötő felek közötti szerződési alku részét képezi, amely tévedés címén is akkor támadható meg sikerrel, ha a vagyon teljes köre, ebből következően a kötelesrész mértéke tekintetében volt a lemondónak téves feltevése, valamely vagyontárgy meglétéről nem volt tudomása. Ilyen hiányosság azonban a felperes oldalán nem volt megállapítható. Megjegyzi az ítéletábra, hogy ma már kideríthetetlen, hogy 2000-ben, a szerződés megkötésekor eltérő volt az örökhagyó tényleges vagyoni helyzete, annak meghatározásakor ugyanis figyelemmel kellene lenni esetleges tartozásaira is. A rendelkezésre álló adatok szerint a felperes az édesapja vagyonával, annak körével tisztában volt, tudta, hogy az örökhagyó milyen vállalkozói tevékenységet folytat, hiszen annak keretében, ha csak rövid ideig is, de dolgozott. A vagyon értékével, számszaki részével kapcsolatos mostani fejtegetés az ítéletábra megítélése szerint nem elégséges ahhoz, hogy arra hivatkozással a lemondási szerződés alappal legyen megtámadható.

Helytállóan hangsúlyozta az elsőfokú bíróság azt is, hogy az öröklésről lemondó szerződés szerencseelemet is tartalmaz. Az örökségéről a kötelesrészt elérő kielégítés fejében lemondó örökösnek nem kell megvárnia az örökhagyó halálát ahhoz, hogy vagyonának egy részéhez hozzájusson. Hogy a szerződéskötés és a hagyaték megnyílta között mennyi idő telik el, kiszámíthatatlan, pusztán a „szerencsétől” függ, hogy az örökös esetleg hetek, hónapok vagy évtizedek múltán jut hozzá az örökhagyó vagyonából őt illető részhez. Ezt ésszerűen felhasználva, elvileg olyan vagyongyarapodásra tehet szert még az örökhagyó életében, amely elérheti a hagyaték megnyíltakori vagyonból egyébként őt megillető kötelesrész mértékét. Ehhez képest, erre tekintettel az ilyen szerződést kötő felek akár tudatosan is a reálisnál alacsonyabb mértékben becsülhetik meg az örökös megillető kötelesrész mértékét, s az ily módon megkötött szerződés sem tekinthető érvénytelennek.

A perbeli esetben a felperes 2000-ben, a szerződés megkötésekor az akkori értékviszonyok figyelembevételével jelentős vagyonhoz jutott, amellyel saját belátása szerint szabadon rendelkezhetett.

A másodlagosan megjelölt jogcímmel kapcsolatban az elsőfokú bíróság által helytállóan kiemelt szempontok mellett nem hagyható figyelmen kívül, hogy e címen a kereset akkor lehet alapos, ha az örökhagyó által a szerződéskötést követően szerzett vagyon miatti vagyonnövekedés rendkívüli forrású és mértékű. A rendes vagyongyarapodás nem alapozza meg ezt az igényt. A rendes vagyongyarapodás körébe tartozik az örökhagyó szerződéskötéskor megvolt vagyonában a piaci áremelkedés miatt történt értékelkedés, illetve a meglévő vagyon működtetéséből eredő hozam is.

Az ingatlanok értéke mellett a felperes - noha a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyítási kötelezettség őt terhelte - nem tudta igazolni, hogy az egyéb vagyonelemek tekintetében a szerződést követő időszakban olyan rendkívüli vagyonnövekedés következett volna be, amelyre figyelemmel a kereset e jogcímen helyt foghatott volna.

Alapítvány hivatkozott a felperes arra, hogy ő úgy vélte, hogy a lemondási szerződés csak a B. utcai ingatlanra vonatkozik. E tekintetben az ítéletábra nem kívánja megismételni az elsőfokú bíróság helytálló

indokolásának ide vonatkozó részét, azt csupán annyival egészíti ki, hogy a felperes előadása szerint is a szerződés megkötését az édesapja kezdeményezte, márpedig, ha az valóban csak a B. utcai ingatlanra vonatkozott volna, azzal a szerződés örökhagyói motivációját figyelembe véve, nem érte volna el a célját, az egyéb vagyontárgyakkal összefüggésben a leszármazói közötti vitát nem zárta volna ki.

Nem hagyható figyelmen kívül e tekintetben a felperes házastársának tanúvallomása sem, aki a 2011. január 11-ei tárgyaláson egyebek mellett úgy nyilatkozott, hogy „amikor én láttam a lemondási szerződést ... az volt a véleményem, hogy a férjem megkapta a kétmilliót és ezzel le van tudva minden”. E nyilatkozatra tekintettel vélhetően a felperes is tisztában volt azzal, hogy a szerződés alapján a 2 000 000 Ft-ot nemcsak a B. utcai ingatlanból, hanem az édesapja összesen vagyonából majdan őt illető örökségről való lemondás fejében is kapta. Azt, hogy a szerződésben meghatározott kötelesrész mértéke reális, igazolni látszik az, hogy az ugyanilyen tartalmú szerződést kötő, ugyanilyen összeget átvevő testvére a szerződést nem támadta meg.

BH1996. 477.

A várt örökségről való rendelkezés és az öröklésről ellenérték fejében történő lemondás egy szerződésbe foglalható. Az öröklésről való lemondás folytán az öröklésből kiesett személy javára szóló végrendeletet a Ptk. érvénytelenségi okként nem fogalmazza meg, az ilyen végrendelet, illetőleg végrendeleti rendelkezés tehát nem érvénytelen. A lemondó szerződés tartalma azonban adott esetben kizárja, hogy a végrendelet alapján az öröklés bekövetkezzék: azaz a végrendelet nem hatályosulhat.

Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az 1978. január 6-án létrejött megállapodás tartalma szerint két szerződést foglal magában: a leszármazók között létrejött és a Ptk. 660. §-ának megfelelő várt örökségről való rendelkezést és az I. rendű alperes, valamint a szülők között a Ptk. 603. §-ának (1) bekezdése és a Ptk. 604. §-ának (1) bekezdése szerint minősülő, az öröklésről ellenérték fejében történt lemondást.

A Legfelsőbb Bíróság kiemeli: az okirat tartalmából kitűnően a két szerződés szorosan összefüggött egymással, a felperesi jogelőd ugyanis arra vállalt kötelezettséget, hogy az I. rendű alperes törvényes örökrészét a szülők ingatlanaiból kielégíti, az I. rendű alperes ennek folytán e vagyontárgyakra öröklés címén igényt nem támaszthat, hanem abban a felperesi jogelőd, illetőleg a felperes jogosult örökölni. Ehhez képest az egymást kiegészítő - egymást feltételező - két megállapodás módosítására vagy felbontására is csak valamennyi szerződő fél egyező akaratnyilvánításával kerülhetett volna sor, ahhoz az örökhagyónak a végrendeletben tett egyoldalú nyilatkozata nem elegendő. Téves az I. rendű alperesnek a lemondás értelmezésével kapcsolatos okfejtése is: az okirat tartalma, az abban rögzített I. rendű alperesi nyilatkozat egyértelmű a tekintetben, hogy az ingatlanokra semmiféle öröklési vagy más jogcímen igényt nem támaszthat.

Az örökhagyó 1986. december 8-án kelt végrendeletének az 1978. január 6-i megállapodással ellentétes rendelkezése azonban a végrendeletet még részben sem teszi érvénytelenné. A végrendeletet csak a Ptk.-ban meghatározott okokból lehet érvénytelennek nyilvánítani, más - ott nem szabályozott - okból az érvénytelenség megállapítására nincs jogi lehetőség. Az öröklésről való lemondás folytán az öröklésből kiesett személy javára szóló végrendeletet a Ptk. érvénytelenségi okként nem fogalmazza meg, az ilyen végrendelet, illetőleg végrendeleti rendelkezés tehát nem érvénytelen. A lemondó szerződés tartalma azonban adott esetben kizárja, hogy a végrendelet alapján az öröklés bekövetkezzék: azaz a végrendelet nem hatályosulhat.

BH1978. 248.

Az örökség feltételhez vagy időhöz kötött, megszorítással tett visszautasítása érvénytelen. A visszautasításra irányuló nyilatkozatot azonban annak lényeges tartalma szerint kell elbírálni. A jogban járatlan személyt szükség esetén a nyilatkozatának pontosítására kell felhívni.

BH1984. 404.

Ha a szerződéses örökös nem volt egyben az örökhagyónak törvényes örököse is, a hagyatéki eljárás keretében a hagyatékot nem ruházhatja át leszármazójára. A hagyatéki visszautasítása folytán ugyanis a kiesett szerződéses örökös helyébe az örökhagyó törvényes örökösei lépnek be.

A Ptk. 640. §-ának (1) bekezdése szerint az örökhagyó arra az esetre, ha az örökös az öröklésből kiesik, mást nevezhet örökössé (helyettes örökös). A (2) bekezdés értelmében ha a nevezett örökös az örökhagyónak egyben törvényes örököse is, kiesése esetére leszármazóját - ellenkező végrendeleti intézkedés hiányában - helyettes örökösnek kell tekinteni.

Az adott esetben a szerződéses örökösök az örökségüket visszautasították (Ptk. 674. §). Nyilatkozatukkal - feltehetően - azt a joghatást kívánták elérni, hogy a hagyatékot a gyermekük kapja meg. A szerződéses örökösök azonban az örökhagyónak nem voltak egyben a törvényes örökösei is, leszármazójuk ezért nem lehet a helyettes örökösük. A visszautasítás folytán a kiesett szerződéses örökösök helyébe tehát az örökhagyó törvényes örökösei lépnek. A közjegyzőnek ezzel ellentétes tartalmú tájékoztatása téves.

Rámutat a Legfelsőbb Bíróság, hogy a hagyatéki eljárásba nincs lehetőség arra sem, hogy a szerződéses örökösök a hagyatékot más módon ruházzák át a leszármazójukra. A hagyatéki eljárásba ugyanis a közvetlenül érdekelt örökösökön kívül csak azok vonhatók be, akik a közvetlenül érdekelt örökösök kiesése esetén örökölnének (közvetlenül nem érdekelt örökösök), továbbá a hagyatéki hitelező [He. 58. § (2) és (3) bekezdése]. A szerződéses örökösök leszármazója - a fent kifejtettekre tekintettel - nem minősül közvetlenül nem érdekelt örökösnek, öröklési szerződés esetében pedig a hagyatékkal szemben hagyatéki hitelezői igény nem érvényesíthető. Ilyen körülmények között a hagyatékhhoz tartozó ingatlanok a hagyatéki eljárás keretében történő átruházására jogszabályi lehetőség nincs, erre csak külön szerződéssel kerülhet sor.

BH1982. 94.

I. Az örökös a hagyatékot más személy javára szólóan nem utasíthatja vissza. Az örökhagyó halála után tett az a nyilatkozat, amellyel a törvényes örökös az örökséget ellenérték nélkül olyan személyre ruházza át, aki az öröklésből való kiesése esetén nem örökölné, az örökség elfogadása és egyidejűleg annak elajándékozása [Ptk. 674. §]

II. A hagyatéki eljárásba a közvetlenül érdekelt örökösön és a hagyatéki hitelezőn kívül csak az vonható be, aki a közvetlenül érdekelt örökös kiesése esetén örökölné

A Ptk. 674. §-ának (1) bekezdése alapján az örökös az öröklés megnyílt után az örökséget visszautasíthatja. A Ptk. 600. §-ának f) pontja értelmében az örökséget visszautasító örökös az öröklésből kiesik. Ennek az a következménye, hogy a visszautasító örökös helyébe törvényes öröklés esetében a soron következő törvényes örökös lép.

Az adott esetben a házastárs kiesése folytán öröklésre az örökhagyó felmenői, illetőleg a Ptk. 608-610. §-aiban meghatározott rendben azok leszármazói jogosultak. Az örökhagyó után tehát törvényes öröklés jogcímén az örökhagyó házastársának testvére nem örökölhét.

A hagyatéki eljárásról szóló, módosított 6/1958. (VII. 4.) IM számú rendelet (He.) 52. §-ának (3) bekezdése értelmében a közjegyző a hagyatéki tárgyaláson köteles a feleknek - még mielőtt őket

nyilatkozattételre felhívna - a felmerülő jogi kérdésekben útbaigazítást adni és gondoskodni arról, hogy nyilatkozataikat a jogkövetkezmények teljes ismeretében tegyék meg. A közjegyző tehát mind az anyagi jogi, mind pedig az eljárásjogi kérdésekben egyaránt köteles felvilágosítást adni, mégpedig úgy, hogy a feleket jogaikra és kötelességeikre is figyelmeztetni.

A törvényes örökös az adott esetben úgy nyilatkozott, hogy az örökséget visszautasítja és az öccsére ruhazza át. A jogszabály nem ad lehetőséget arra, hogy az örökös a hagyatékot más személy javára utasítsa vissza. Az ilyen tartalmú nyilatkozat tehát a Ptk. 674. §-a szerinti visszautasításnak nem tekinthető. Az örökgyógy halála után tett az a nyilatkozat, amellyel a törvényes örökös az örökségét ellenérték nélkül a testvérére ruhazza át, az örökség elfogadása és egyidejűleg annak elajándékozása. Csak ilyen értelmezéssel érhető el az a cél, amely a törvényes örökös a nyilatkozata megtételében vezette, nevezetesen, hogy az örökség ne őt, hanem a testvérét illesse. A törvényes örökös nyilatkozatának ezt a második részét tehát az örökségre vonatkozó ajándékozási ajánlatnak kell tekinteni, amelyhez a megajándékozott elfogadó nyilatkozata is szükséges. Az adott esetben a törvényes örökös testvére a hagyatéki tárgyaláson a törvényes örökös által „visszautasított” ingatlanilletőséget kifejezetten elfogadta, így tehát az érvényes ajándékozási szerződés létrejöttéhez szükséges nyilatkozatokat a felek megtették. A hagyatéki eljárásba azonban a közvetlenül érdekelt örökösön kívül csak az vonható be, aki a közvetlenül érdekelt örökös kiesése esetén örökölné (közvetlenül nem érdekelt örökös), továbbá a hagyatéki hitelező [He. 58. § (2) és (3) bekezdése]. A túlélő házastárs testvére nem minősül közvetlenül nem érdekelt örökösnek, arra pedig adat nem merült fel, hogy S. E. az örökgyógy hagyatékával szemben hagyatéki hitelezői igényt támasztott volna. Erre figyelemmel a hagyatéki ingatlanilletőségnek a hagyatéki eljárás keretében történő átruházásra jogszabályi lehetőség nincs. Erre csak külön szerződéssel kerülhet sor.

A közjegyző akkor járt volna el helyesen, ha a túlélő házastársnak a szükséges tájékoztatást megadja, majd az általa elérni kívánt joghatásnak megfelelő nyilatkozat tételére hívja fel és rendelkezik a hagyaték átadásáról. Ennek hiányában a jogerős hagyatékátadó végzés törvénysértő.

BH1991. 348.

Az örökség visszautasításának elhatárolása az örökösök között az örökségre vonatkozóan létrejött megállapodástól

Helyes a megyei bíróság álláspontja annyiban, hogy az adott esetben az örökség visszautasítására már nincs jogi lehetőség. A Ptk 675. §-ának (1) bekezdése értelmében ugyanis, ha az örökös az öröklés megnyílta után a visszautasítás jogáról kifejezetten vagy hallgatólag lemondott, az örökséget többé nem utasíthatja vissza, a (3) bekezdés első fordulata pedig kimondja, hogy a visszautasítás jogáról való lemondásnak kell tekinteni az örökség olyan birtokbavételét vagy a hagyatékra vonatkozó egyéb olyan cselekményt is, amelyből az örökösnek az örökség elfogadására irányuló kétségtelen akarata tűnik ki.

BH1981. 151.

Nincs helye a póthagyaték visszautalásának, ha az örökös a korábbi hagyatéki eljárásban a hagyatékot a maga részére kérte átadni. A visszautasításra irányuló nyilatkozatot azonban annak lényeges tartalma szerint kell elbírálni, a személyesen eljáró örökös szükség esetén nyilatkozatának pontosítására kell felhívni.

Nem volt helye annak sem, hogy a közjegyző az örökgyógy fiának, ifj. O. I.-nak a visszautasító nyilatkozatát figyelembe vegye, minthogy a nevezett a korábbi hagyatéki eljárásban a hagyatékot a maga részére kérte átadni. Így pedig a visszautasítás jogáról lemondott [Ptk. 675. § (1) bekezdése]. Ekként a K.-i 186. sz. tulajdoni lapon 93. hrsz. alatt nyilvántartott házingatlan az örökgyógy nevében állott 1/2 része sem lett volna átadható kk. O. Évának.

A visszautasításra irányuló nyilatkozatot azonban annak lényeges tartalma szerint kell elbírálni, a személyesen eljáró örökös szükség esetén nyilatkozatának pontosítására kell felhívni. [6/1958. (VII. 4.) IM sz. rendelet 52. §-ának (3) bekezdésé.] Ez a kötelezettség a közjegyzőt akkor is terheli, ha a hagyaték átadására a He. 69. §-a (1) bekezdésének c) pontja szerint tárgyalás tartása nélkül kerül sor. A rendelkezésre álló adatokból az látszik valószínűnek, hogy az állagörökös azért tett a póthagyaték vonatkozásában visszautasító nyilatkozatot, hogy annak tulajdonjogát a gyermeke szerezzék meg. Ezért a közjegyző akkor járt volna el helyesen, ha kellő tájékoztatás mellett a nyilatkozat pontosítására hívja fel az állagörököst. Az így kiegészített nyilatkozathoz képest a közjegyzőnek tárgyalást kellett volna tartania és a hagyaték átruházásához (ajándékozáshoz) a He. 58. §-ának (2) bekezdése szerint megkívánt, a tulajdonszerzési képesség igazolásához szükséges záradékolt nyilatkozat beszerzése iránt kellett volna intézkednie, továbbá döntenie kellett volna a tárgyaláson egyezségbe foglalt nyilatkozat jóváhagyásáról. Egyezség hiányában pedig - mivel a visszautasítás figyelembe nem vehető - a hagyatékot a törvényes öröklés rendje szerint kellett volna átadnia.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mi a lemondás lényege?
2. Mi következik a lemondás szerződéses jellegéből?
3. Mire és mire nem terjed ki a lemondás?
4. Hasonlítsa össze legalább 3 azonos szempont alapján a lemondást a visszautasítással!
5. Van-e helye részleges visszautasításnak?

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Vékás Lajos: Öröklés jog, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., Budapest, 2014. I. és V. rész
2. Vékás Lajos/Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2019 Hetedik könyv I. és V. rész (Vékás Lajos)
3. Wellmann György (szerk.): Polgári jog. Az új Ptk. magyarázata I/VI. Bevezető és záró rendelkezések - Az ember mint jogalany - Öröklési jog, HVG-Orac, Budapest, 2014. Hetedik könyv, Első és Ötödik rész (Orosz Árpád)
4. Osztovits András (szerk.): A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, Budapest, Opten Kft., 2014. Első és Ötödik rész (Fabó Tibor és Anka Tibor)
5. *A Polgári Törvénykönyv magyarázata, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest, 2007., LI. és LVIII. fejezet (Sóth Lászlóné és Gellért György)*

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE